

Savaş
Türkiye
Varlık Vergisi
Cahit Kayra

Carihçi
Kitabevi

Tarihçi Kitabevi Yayınları • 5

Genel Yayın Yönetmeni
Necip Azakoğlu

Editör
Hadiye Yılmaz

Sayfa tasarımı
Güler Kızılelma

Kapak tasarımı
Ayşe Görkem Kozanoğlu

Birinci baskı: Şubat 2011, İstanbul
Yedinci baskı: Ekim 2021, İstanbul

Boyutlar: 13,5 x 21 cm
Sayfa sayısı: 368

ISBN: 978-605-61533-4-1

Baskı ve cilt
A4 Ofset Matbaacılık San.ve Tic. A.Ş.
Otosanayi Sitesi, Yeşilce Mah. Donanma Sk.
No: 16 Seyrantepe, Kağıthane/İSTANBUL
0212 281 64 48
Sertifika no: 44739

© Yayın hakları Tarihçi Kitabevi'ne aittir.
Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

Tarihçi Kitabevi
Sertifika No: 17618

Moda Caddesi No: 104/A Moda/Kadıköy-İSTANBUL
Tel: 0216 418 68 86 GSM: 0530 370 74 11
www.tarihcikitabevi.com info@tarihcikitabevi.com

 tarihcikitabevi

 TarihciKitabevi

 tarihcikitabevi

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	11
ÜÇÜNCÜ BASKIYA ÖNSÖZ	17
AÇIKLAMA	19

I. SAVAŞ VE SORUNLAR

İkinci Dünya Savaşı	27
İkinci Dünya Savaşı'nda Türkiye'nin Dış Politikası	29
Savaş Yıllarında Türk Ekonomisi, Milli Gelir, Üretim	31
Devlet Maliyesi	33
Dış Ticaret	33
Dış Borçlar	34
Para Politikası, Fiyatlar	34
Ulaşım	34
Haberleşme	35
Dünya ve Türkiye	35
SAVAŞIN FİNANSMANI	37
Batı'da Finansman Sorunu	37
Türkiye'de Savaşın Finansmanı	39
Milli Korunma Kanunu	41
Devlet Maliyesi	46
TC Merkez Bankası Kaynakları	48
Fiyat Düzeyi	48
Varlık Vergisi	49
Varlık Vergisi Üzerine Genel Düşünceler	51

II. VARLIK VERGİSİ, UYGULAMA

Varlık Vergisi Uygulaması	53
Varlık Vergisi'nin Yürürlükten Kalkması	54
Varlık Vergisi Uygulaması ve Sonuçları	54
Varlık Vergisi Uygulamasını Yöneten Çekirdek Kadro	54
İstanbul Defterdarı Başmüfettiş Faik Ökte	59
Faik Ökte ve "Varlık Vergisi Faciası"	60
"Varlık Vergisi Faciası" Kitabı	61
Verginin En Affedilmez Tarafı	75
"Varlık Vergisi Faciası" Kitabı Hakkında Genel Bir Değerlendirme	76

III. TARTIŞMALAR

Varlık Vergisi Uygulama Yıllarında Yapılan Tartışmalar	87
1950 Sonrasında Varlık Vergisi Konusu	90
1999 Sonrası Varlık Vergisi Tartışmaları	101

IV. ELEŞTİRİLER, TARTIŞMALAR

Genel Bakış	113
GENEL VE POLİTİK KONULAR	115
Ekonomi Politikası	115
Kemalist Politika	118
Türk Bürokrasisi Sorunu	123
Tarım Politikası ve Çiftçinin Korunması	127
Milli Korunma ve Men'i İhtikâr Kanunları	129
Varlık Vergisi ve Çağdaş Vergicilik	133
Vergi Sistemi ve Reform	135
Türkiye-Almanya İlişkileri ve Varlık Vergisi	141
Yahudilerin Türkiye'den Ayrıldıkları İddiası	145
Devletin Haysiyet ve İtibarı	146

Yabancıların Mükellefiyeti	148
Yabancı Ülkelerdeki Tepkiler	151
Azınlıklar, Piyasa, Dış Ticaret	153
Yunan Uyrukluların Vergisi	156
Bedeni Mükellefiyet Konusu	161
Batı Ülkelerinde Sürgün Uygulamaları	169
İş Mükellefiyeti ve Ereğli Kömürleri	172
Kentin Çok Renkli Kültür Dokusu Sorunu	175
Üslup, Anlatı Sorunu	177

TEKNİK KONULAR	181
Vergide Eşitsizlik İddiaları	181
Türk Dönmeleri	195
Mükelleflerden Beyanname Alınmaması Konusu	196
İtiraz Hakkı Konusu	199
Vergiye Ödeme Süresi Konusu	201
Keyfi Vergilendirmeler, Değıştirmeler	203
Tedavül Hacmi, Fiyatlar, İhtikâr	204

V. KIRSAL KESİMİN VERGİLENDİRİLMESİ

Toprak Mahsulleri Vergisi	209
Yokluk Vergisi	216
Hayvanlar Vergisi	219

VI. SAVAŞ, SEFALET VE TÜRKİYE'NİN YARDIM ELİ

Genel Bakış	221
TÜRKİYE'NİN YARDIM ELİ (YUNANİSTAN)	222
İkinci Dünya Savaşı'nda Talihsiz Yunanistan (Büyük Açlık Yılları ve Türkiye)	223

Savaş Sırasında Yunanistan'ın Sorunları ve Türkiye'nin Yardımları	225
TÜRKİYE'NİN YARDIM ELİ (MUSEVİLER)	231
Avrupa ve Museviler	231
Selanik Dramı	233
Türkiye ve Yahudiler	239
Türkiye ve Ermeniler	246
İkinci Dünya Savaşı ve Türkiye	247
ÖZET VE SONSÖZ	251
TEPKİLER VE YANITLAR	259
Genellikle Lehte Olan Tepkiler	259
Aleyhte Olan Tepkiler	262
EKLER	287
KAYNAKLAR	357
DİZİN	359

ÖNSÖZ

Dünya insanla vardır ve bütün insanların yaşama hakkı vardır. Savaşlar insanların yaşama hakkını ellerinden alır ve dünyalarını yok eder. Savaşta ölen insanlar için dünya da yok olur. İkinci Dünya Savaşı milyonlarca insanın yaşam haklarını ve dünyalarını yok etmiştir. Akıllı ve bilinçli askerler haklı olarak savaştan olabildiğince uzak kalmak isterler; çünkü savaşın ne olduğunu özellikle onlar bilir. Tarihin kendi mantığı vardır ve bu mantık daima ileriye, iyiye ve mutluluğa yöneliktir. Ancak zaman zaman bunalımlar yaşanır ve toplumlar savaşlara, felaketlere sürüklenir. Tarihin oluşumunda büyük adamlar etkin olurlar. Bu etkinlik bazen tarihin çizgisini değiştirmek, bazen de tarihin çizgisinin değişmesini önlemek şeklinde olur. Bazıları yönettikleri toplumları savaşlara sürükler, bazıları savaşları önler.

20. yüzyılda bir büyük adam Anadolu Türkünün kaderini yazdı. Mustafa Kemal Atatürk Birinci Dünya Savaşı sonunda fiilen parçalanmış ve Batılı güçler tarafından paylaşılmış bir devletten geri kalan

dağınık güçleri toplayarak yeni ve canlı bir devlet kurdu. Bu devletin sosyal yapısına yeni ve çağdaş bir ideal aşıladı. Onun yetiştirdiği kuşaklar, bizler, İsmet İnönü'nün dediği gibi, Mustafa Kemal Atatürk'e minnettarız.

Mustafa İsmet İnönü, büyük savaşlardan çıkmış, dünya ekonomik krizinin pençesinden henüz kurtulamamış Türkiye'nin yönetim sorumluluğunu İkinci Dünya Savaşı başlarken aldı. Bu savaş da birincisi gibi milyonlarca insanın dünyasını yok ederken, İnönü bütün devlet adamlarına örnek olacak bir yetkinlikle ülkeyi bu cehennem dışında tutmayı başardı. Bunun için İsmet İnönü'ye teşekkür ediyoruz. Bugün Türkiye ayakta duruyorsa bunu İsmet İnönü'ye borçluyuz.

1922'de, savaşların bittiği tarihte, insan gücü tükenmişçesine az, büyük bölümü yanmış, yıkılmış, ekonomik gücü olmayan bir topluluktan gelip bugün dünya siyasetinde sözü dinlenen, dünyanın yönetici büyük ekonomileri arasında yer alan Türkiye, bu başarıyı doksan yıldır savaşlara katılmamış olmasına da borçludur. Günümüzde, İkinci Dünya Savaşı'nın ortamını, koşullarını ve olaylarını yaşamış, az insan kalmıştır. O yıllarda yönetim sorumluluğunu yüklenmiş kimseler hiç kalmamış gibidir. Bütün yazılara, bütün anlatılara rağmen yeni kuşaklar bu konuda gerçeklere yaşayarak

vakıf olanları tedirgin edici bir bilinçsizlik, duyar-sızlık ve yüzeysellik içinde yaklaşıyor.

Zamanımızda Türk medyasında Cumhuriyet tarihi üzerinde düşünce üretkenler iki gruba ayrılmış bulunuyor. Birinci gruptakiler Türkiye'yi, Cumhuriyet'i, Kurtuluş Savaşı'nı, Atatürk'ü ve Atatürk'ün düşünce ve tasavvurlarını anlatan ve haklı olarak yücelten yazarlardır. İkinci grupta yer alan yazarlar ise Kurtuluş Savaşı'ndan başlayarak Cumhuriyet tarihinin kaçınılmaz sıradan aksaklıklarını sergileme konusunda örgütlü bir kampanya açma ve Cumhuriyet'i, onu kuranlarla birlikte küçültme, kötüleme çabasında görünmektedirler.

Büyük bir milletin yüzyıllar süren ve zaman zaman büyük acılar içeren tarihinde değişik karakterde olaylar olur. En gerçekçi yargıyı, yaşanan günün son değerlendirmesinde bulabiliriz. Osmanlı, 1920'de tükenmişti. Türkiye Cumhuriyeti ise 2010 yılında dünyada sözü dinlenen bir devlettir. Bunlar açık, gerçek yargılardır. Yukarıda sözü-nü ettiğimiz ikinci kategoride yer alanlar bu gerçeği inkâr edebilirler mi? İnkâr ederlerse bunun anlamı nedir?

Tarihle yüzleşmek uygar bir toplum için kaçınılmaz bir onur sorunudur, bir zorunluluktur. Akıllı devletler bu zorunluluğu, sorumluluğunu taşıdıkları toplumun son tahlildeki çıkarları ile dengelemeyi bilirler. Buna karşı çıkanlar için top-

lumun yargıları değişik olur. Kimileri saflıkla, iyi niyetle ve bilimsel nedenlerle yorumlanır; kimileri için maksatlı hareketlerin arkasında kişisel çıkarları olduğu düşünülür. Özellikle sosyal yaşam konusundaki doktrinlerini kolaylıkla değiştirip bir kamptan ötekine kolaylıkla atlayanlar konusunda bu düşünce biçimi geçerlidir.

Bu bağlamda 1980 sonrası, iddialı Maoçu solcuların kendiliklerinden ortadan silindiği ve eski ateşli solculardan bir bölümünün yeni sağ akımın ve dinci kategorinin en hırslı yandaşı haline dönüştüğü bir ortamda, eski bir olay birden ve özenli bir şekilde gündeme getirildi. Düşünce yapılarında, savaş yıllarında Türk toplumunun çektiği acılara yer vermeyen, bu acıları önemsemeyen bazı yeni aydınlar, çeşitli araçları kullanarak Varlık Vergisi üzerinden Türkiye Cumhuriyeti'nin politikalarına, siyaset ahlakına ve geçmişin erdemli insanlarına ağır suçlar yükleyen bir yayın kampanyası açtılar. Bunların hiçbirisi savaş yıllarını yaşamış insanlar değillerdir. Bilgileri, yansızlığı ve bilimselliği kuşku kitaplardan ya da kulaktan duyma kişisel bilgi ve görüşlerden oluşmuştur. Ama kampanyaları başarılıdır. Türk kamuoyu yıllardır bu kampanyanın yarattığı travma içinde geçmişini kötülemeyi doğal karşılıyor. Acınacak olan, ürkütücü olan bu bilinçsizlik, bu sevimsizliktir.

EK 4: DAHA MESUT BİR İNSAN

Faik Ökte Bey *Varlık Vergisi Faciası* kitabını 1951'de yayınladıktan sonra başka kitaplar da yazmıştır. Bunların içinde bir roman ve daha çok düşün kitapları vardır. Bunlardan 1958 yılında yayınlanmış olan *Daba Mesut Bir İnsan* kitabı onun ruhsal olarak yaşadığı geniş dünyasını yansıtmaya bakımından ilginç bir kaynaktır.

Faik Bey'in *Daba Mesut Bir İnsan* kitabı 174 sayfayı doldurmaktadır. Aslında felsefe ya da sosyoloji formasyonu olmayan Faik Bey'in bu kitapta irdelediği çok yönlü konular dikkate değer niteliktedir. Bu kitapta Faik Bey'in kişiliği belirmektedir.

Faik Bey umutlarını, beklemeşlerini, düş kırıklığını ve bütün yaşamının anlamını bu kitabın sayfalarına yansıtmış gibidir. Biz bu anlatıdan çok küçük bir özet çıkarmaya çalıştık.

Kitabın içindekiler şöyledir:

I - Önsöz

II - İnsanın fizik yapısı

III - İnsanın iç dünyasına ait meseleler

IV - İnsanın içinde yaşadığı cemiyetin meseleleri

V - Dünyanın yarınki muhtemel nizâmı

VI - Kitabı kaparken

I - Faik Bey Önsöz'de Manevi Kalkınmanın önemi ve gerekliliğini vurgulamaktadır.

II - İnsanın fizik yapısı

"Tanrının estirdiği nefes yüzünden insan bedbaht olmuştur. (s.10)"

"Bu hal neslin istifasını (arındırılmasını) zaruri kılmaktadır. (s.11)"

"Neslin istifasına mukavemet noktaları vardır: Asalet, Milliyet-Din (s.14-15)"

"Yeryüzünün yarınki neslini vücutça, dimağca sıhhatli olan (bu) numune çiftler yetiştirebilir. (s.16)"

"Nesil yetiştirme işi bunu yapmaya layık ailelere bırakılmalıdır."

"Bu şartlar altında doğacak çocukların gıda, terbiye, tahsil, hayata atılma meseleleri muayyen nizama bağlanacaktır. (s.17)"

"Çocuk yapmasına müsaade edilmediği halde çocuk yapanlar kısırlaştırılmalıdır. (s.17-18)"

"Yeni bir nesil yaratılırken hangi ırk daha kuvvetli, daha sıhhatli, daha güzel, daha yaratıcı ise insanlık o ırkın temelleri üzerine kurulabilir. (s.19)"

III - İnsanın iç dünyasına ait meseleler "Dünün insanı bugünkünden daha mesuttu.

(s.21)"

" Kanaat kalesi yıkılıyor. (s.21)"

"İnsanı saadete götüren yollar:

Din, ahlak,

Doğuş

Kültür

Terbiye ve dış nizamımızı düzenleyen müesseseler

İnsanın muhiti Para İyi dostlar İdeal

Kin, haset, nefret, intikam beslememek

Zamanımızın en meş'um kını Milli Kin'dir

Egoizmden kurtulmak

Yarının dini kendisini kitle uğruna feda edenlerin dinidir.

Hırstan kurtulmak

Gururdan kurtulmak

Vicdan temizliğine sahip olmak

Otokontrol yapabilmek

Kendimizi tanımak ve hatalarımızı düzeltmek

İyi niyet ve itimat sahibi olmak

Hayata bağlanmak

İfratlardan, iptilalardan (bağımlılıklardan) kurtulmak

İyimser olmak

Çalışmak

Doğruluk

Başarılı olma

Günlük olaylardan üzülmemek

Hayatı olduğu gibi kabul etmek

Özgür olmak

Geçimli olmak

Başkalarını sevmek

Sevilen bir adam olmak

Yöremizi küçümsememek

İyiliği başa kakmamak
Başkalarının hususiyetlerine girmemek
Başkalarını tenkit hastalığına tutulmamak
Başkalarının haklarına hürmet etmek
Kibar ve terbiyeli olmak
Bağışlayıcı olmak
Samimiyet
Dar görüşlü olmamak
Şüpheci olmamak
Aklımızı kullanmak
Neşeli olmak
Asabi olmamak
Gevezelik etmemek
Hayatı tesadüflere bırakmamak
Fazla hassas olmamak, objektif olmak
Belleğimizdeki fazlalıkları atmak
Spor yapmak
Hayal kurmak
Tabiatın şartlarına uymak (her erkek bir dişiye muhtaçtır)
Sanatı sevmek
İyi anlayışlı, düşünceli ve zeki olmak
İyi giyinmek
İntizamlı olmak
İhtiyatlı olmak
Şöhret hırsla olmamak
İrade sahibi olmak, şahsiyetli olmak
Müsamahalı olmak (hoşgörü)
Cimri olmamak, müsrif olmamak.
Safahattan kaçınmak
Aceleci olmamak
Öğünmemek, tafrafuruşluk yapmamak
Karşısındakini anlamak
Hadiseleri çetrefilleştirmemek
Konuşmasını bilmek
Metin olmak, yılmamak

Kendimize telkin yapmak"

Vb. (Hepsi 20-85 sayfalar arasındadır.)

Görüldüğü gibi Faik Bey bir "mükemmel = yetkin insan" betimlemesi yapmaktadır. Bu tablo bu haliyle eski ütopyacılara, Fourier'e, Güneş Kent hayallerine çağrışım yapıyor. Daha sonraki satırlarda bu eğilimin, bu ruh haletinin daha da belirginleştiğini göreceksiniz.

III - İnsanın dünyasına ait meseleler

Aile: Faik Bey kitabının yedi sayfasını ailenin kutsallığı üzerine ayırmaktadır. Bu arada kadına, kadın haklarına önemli bir yer verdiği görülüyor.

Din: Din konusunda ise net fikirleri var. Din müessesinin eskidiğini, Hazret-i Muhammet'in getirdiği (çöl Araplarının) hukuk düzeninin bugünkü dünyaya uymadığını, hatta bütün Müslüman ülkelerde terk edildiğini söylemektedir. Bu konuda kitaptan aldığımız bazı metinleri sıralıyoruz:

"Her yıl zenginlerin malının kırkta birini -gelirinin değil- fukaraya dağıtması dinin temel şartıdır."

"Zaman, dinlerin inaniş taalluk eden kısımlarından arta kalanı tasfiye etmektedir. İslamın hukuka taalluk eden nâsrlarını Müslüman devletler tatbik etmemektedir."

"Riyazet ve isadet kısmına artık pek az ehemmiyet verilmektedir."

"İnanış yalnız mânevi âleme, vicdana hitap edecektir. Hukukla, dünya işleriyle alakalanmaya- caktır."

"Biz insanlığın kemali olan ahlak ve faziletin din temelleri üzerine kurulması lazım geldiğini iddia ediyoruz."

Milliyet: Faik Bey milliyet konusunda, din konusunda olduğu kadar net değildir.

"Bütün insanlığın dayandığı ana nizamlardan biri de milliyettir. Tesiri dinden daha kuvvetlidir."

"Ekalliyet davası, milliyetin, beraber yaşamak arzusu şeklinde ifade edilen son tarifini çürütmektedir."

"Milliyet ve din birbirini reddetmemektedir."

"Dinle komünizm bağdaşamamıştır."

Demokrasi: Faik Bey demokrasiyi bir temsil müessesesi olarak kabul etmemektedir.

"Demokrasilerde büyük devlet adamı güç yetiştir."

"Bütün bu kusurlarına rağmen yarının dünyasına yine demokrasi hükmedecektir."

Faik Bey'in demokrasinin ıslahı konusundaki fikirleri içinde dikkat çekenleri şunlardır:

"Seçen ve seçilenlerde yüksek eğitim aranmalıdır."

"Seçim korporatif bir düzenle yapılmalıdır."

Yüksek Mahkeme'nin seçimi denetleme hakkı olmalıdır."

Harp: "Milliyet harbi teşvik etmiştir."

Ananeler: "İnsanın saadetini bozan, onu bedbaht eden âmillerden biri de mazinin rüsubudur (tortusu)."

"Kanaatimce artık İSTİKBAL'e teveccüh etmemiz (dönmemiz) zamanı gelmiştir."

Lüks: "Cemiyetimizi sarsan iptilalarımızdan biri de lüktür."

"... izah ettiğimiz şekilde biz objektif metotlarla hareket ederek kitle için zamanla ve mekânla değişen bir gelir ve serveti vergisi olarak almayı düşünüyoruz."

"... eşyanın lüks olan ve olmayan diye tefrikine de (ayrılmasına) pek mahal kalmayacaktır. Zira standartların aşırı israfı meydan verilmeyecek şekilde tespiti mümkündür."

Değişen ahlak ve hukuk kuralları: Faik Bey bu konuda Marx, Pascal, Hegel gibi düşünürlerin ve pozitivistlerin, Kant'ın görüşlerine değiniyor ama klasik German felsefecilerine yer vermiyor. Sonunu şöyle bitiriyor: "Kant'ın düşündüğü gibi tek cemiyet, tek ve tabii devlet, tek hukuk nizamı bu tekâmül seyrinin hedefini teşkil etmelidir."

Yeni nesil yetiştirmek zarureti: Faik Bey kitabının bundan sonraki sayfalarında sosyo-psiko- lojik tahlillerine devam ederken şu konulara değinmekte: "Yeni bir nesil yetiştirmek ve bu konuda yeni neslin manevi değerlere bağlı olmasını istemektedir."

Büyük endüstri, işçi davası: Faik Bey komünizmi şiddetle reddetmekte, liberalizmin ise ıslah edilmesini önermektedir.

Gelirin dağılımı: Faik Bey gelirin dağılımına oldukça fazla yer ayırmıştır. Bu konuda önerdiği formül şudur:

- 1) Müsavat üzere
- 2) Emeğe göre
- 3) Randımana göre

- 4) İçtimai duruma göre
- 5) Aile nüfusuna göre
- 6) Asgari ihtiyaca göre
- 7) Bunlardan biri cemiyete yapılan hizmet
- 8) Faik Bey gelirin dağılımı işinin yarının en önemli işi olduğuna da işaret etmektedir.

Dünyanın yarınki muhtemel nizami: Faik Bey kendi deyimi ile Kant'ın düşündüğü gibi bir dünya devleti düşünmektedir. Bu devlet federal niteliktedir. Tek federe bir devlet. Bu devlette kültüre önem verilecek. Medyaya önem verilecek. Tek dil, tek yazı olacak.

Ekonomik düzene gelince plan ve programa göre yönetilecek. Ama bu düzende grev, lokavt gibi şeyler olmayacaktır. Gayrimenkul mülkiyeti de kısıtlanacaktır. Herkes istediği kadar ev, apartman, sayfiye evi ve elbette milyonluk yatlar sahibi olamayacaktır.

Faik Bey devlet maliyesini de ortak belli bir düzen içinde düşünmektedir. Bu arada alınacak vergileri de adlandırmaktadır: a) İstihlak ve muamele vergisi b) Veraset ve intikal vergisi c) Lüks vergisi d) Gelir vergisi grubu e) Mülkiyet fazlası, gelir fazlası.

Faik Bey'in *Daha Mesut Bir İnsan* kitabının içeriği onun düşünce sistemindeki otoriter yapıyı göstermektedir. Faik Bey hepsi fizyolojik açıdan çok sağlıklı, ruhsal açıdan çok erdemli insanlardan oluşan bir toplum istemektedir. Çocuklar da buna göre yetiştirilecek, şekillendirilecektir. Geleceğin toplumsal ve siyasal düzeni de buna göre oluşacaktır. Tek devlet. Tek dil. Tek yazı! Ve Faik Bey böyle bir düzeni ayakta tutacak olan ekonomik yapıyı da buna göre ayarlamaktadır: Bu düzen komünist düzeni olmayacaktır. Liberal (kapitalist) düzen ise sürüp gidecektir ama ıslah edilecektir. Çünkü başkası olmadığı için demokrasi de (düzeltilerek) devam ettirilecektir. Faik Bey bu sosyal ve politik düzeni finanse etmek için planlı programlı (elbette tek devlet içinde) bir ekonomik sistem önermektedir. Bu arada dikkat çekecek bir şekilde; a) Lüks vergisi b) Mülkiyet ve gelir fazlası vergiler alınması gerektiğini düşünmektedir.

Bütünü ile bu tablo Faik Ökte Bey'in zihnindeki otoriter "Dictature Sage" düzeni yansıtmaktadır. Bu düzen, sonuçta akıllı yasaklar devletidir.

EK 6

Dikkat:**TEKÂLİF-İ MİLLİYE EMRİ 7-8 AĞUSTOS 1337 (1921)**

1. Numaralı emrimle, illerde tekâlif-i milliye komisyonlarının kurulması.
2. Numaralı emrimle, her hane bir kat çamaşır, bir çift çorap ve çarık ihzar edip tekâlif-i milliye komisyonuna verecektir.
3. Numaralı emrimle tüccar ve ahali yedinde mevcut olan çamaşırılık bez, patiska, pamuk, yıkanmış ve yıkanmamış yün ve teftik, erkek elbisesi imaline salih her nevi kışlık ve yazlık kumaş, kalın bez, kösele, vaketa, taban astarlığı, sarı ve siyah meşin, sahtiyan, mamul ve gayrimamul çarık, fotin, demir kundura çivisi, tel çivi, kundura ve saraç ipliği, nallık demir ve mamul demir, mış, yem torbası, yular, belleme, kolan, kaşağı, gebre, semer ve urgan stoklarının yüzde kırkına, bedeli bilahare tesviye edilmek üzere vaz-ı yed ettim.
4. Numaralı emrimle mevcut buğday, saman, un, arpa, fasulye, bulgur, nohut, mercimek, kasaplık hayvanat, şeker, gaz, pirinç, yağ, tuz, zeytinyağı, çay, mum stoklarından keza yüzde kırkına, be-deli bilahare tesviye edilmek üzere vaz-ı yed ettim.
5. Numaralı emrimle, ordu ihtiyacı için alınan vesait-i nakliyeden mâda, ahalinin yedinde kalan vesait-i nakliye ile, meccanen yüz kilometrelik bir mesafeye kadar ayda bir defaya mahsus olmak üzere askeri nakliyatın yapılmasını mecburî kıldım.
6. Numaralı emrimle, ordunun ilbas ve iaşesine yarayan bilcümle emval-i metrûkeye vaz-ı yed ettim.
7. Numaralı emrimle, ahali yedinde muharebeye salih bilcümle esliha ve cephanenin üç gün zarfında teslimini talep ettim.
8. Numaralı emirle, benzin, vakum, gres, makine, dok, saatçi yağları, vazelin, otomobil, kamyon lastiği, solüsyon, buji, soğuk tutkal, Fransız tutkalı, telefon makinesi, kablo, pil, çıplak tel, mücer-rid ve buna mümâsil malzeme, asit sülfrik stoklarının yüzde kırkına vaz-ı yed ettim.

9. Numaralı emirle, demirci, marangoz, dökümcü, tesviyeci, saraç, araba esnafları ve imâlat- haneleri ile bu esnaf ve imâlathanelerin kabiliyet- yet-i îmalîyeleri ve kasatura, kılıç, mızrak ve eğer yapabilecek sanatkârların isimleri zikredilmek üzere miktar ve vaziyetlerini tespit ettirdim.
10. Numaralı emirle, ahali yedinde bulunan dört tekerlekli yaylı araba, dört tekerlekli at ve öküz arabaları ile kağıt arabalarının bilimum teçhizat ve hayvanlarıyla beraber ve binek ve top çeken hayvanat, ester ve mekkâri hayvanatı, deve ve merkep miktarının yüzde yirmisine vaz-ı yed ettim.

Efendiler, emirlerimin ve tebliğatımı temin-i icrası için, teşkil ettiğim İstiklal Mahkemelerini, Kastamonu, Samsun, Konya, Eskişehir mıntıkalarına gönderdim. Ankara'da da bir mahkeme bulundurdum.

Mustafa Kemal ATATÜRK

DİZİN

- 1929 Dünya Buhranında Türkiye'nin İktisadi
Politika Arayışları, 64.
- 1929 Dünya Ekonomik Krizi, 31, 33,
63, 68, 135, 187, 191.
- 1929 ekonomik krizi bkz. 1929 Dünya
Ekonomik Krizi.
- 27 Mayıs Olayı, 21.
- Abaloğlu, Yunus Nadi, 88-89.
- Adalan, Şevket, (Maliye Teftiş Kurulu
Başkanı), 56-58, 82.
- Adalar, 224, 268.
- Adalar vapuru, 176.
- Adana, 130, 183, 225-226, 277, 284.
- Ağralı, Fuat, (Maliye Bakanı), 56-58, 78.
- Ağrı, 108.
- Akalın, Cüneyt, 143, 152.
- Akar, Rıdvan, 176, 262, 264-266.
- Akbal, Oktay, 106, 108.
- Akdeniz, Gıyasettin, (Maliye
Müsteşarı), 56-58.
- Akgönül, Samim, 157.
- Akgüç, Öztin, 105.
- Aksal, İsmail Rüştü, (Maliye Bakanı),
56-58.
- Aksaray, 187, 190-191.
- Aktar, Ayhan, 102-103, 118, 180, 193-
194, 263, 266-267, 272, 282-
285.
- Aktriyotis, (Ayakkabıcı), 154.
- Akyol, Taha, 106-107.
- Alanya, 279, 284.
- Alaton, İshak, 103, 263, 273.
- Aleko, (Kasap), 154.
- Aleko, (Koltukçu), 154.
- Alex, (Yunan Kızılhaçı Başkanı), 227.
- Alkaş, Cina, 263, 272.
- Allah, 238.
- Alman, 28, 81, 270, - askeri, 142, 230, -
hükümeti, 142, - İmparatoru,
241, - işgali, 228, 233, 236, 268,
- milleti, 142, - orduları, 27- 30,
143, 146, 171, 202, - polisler,
237, - tankları, 223, 230,
248, - uyuşukluklar, 151, -lar, 29,
144- 145, 169, 209, 224, 234,
239, 241, 243, - Alman-Sovyet
mücadelesi, 31.
- Almanya, 27-31, 37-38, 114, 141, 143-
144, 151-152, 155156, 198, 232,
253, 268.
- Alsace-Lorraine, 170, 265.
- Altaylı, Fatih, 104.
- Amerika Birleşik Devletleri, 22, 28, 37-
38, 83, 89, 151-152, 170- 171,
252, 256.
- Amerikan, - çıkarları, 74, - politikası,
151.
- Anadolu, 121, 125, 127, 176, 209, 215,
218, 255, 282, - eşrafı, 127, -
felaketi, 233, - halkı, 119, 175, -
insanı, 175, 190, - muhacirleri,
234, 236, - Türkü, 13, -lu çiftçi,
160.
- Anayasa, 21-22.
- Ankara, 35, 61, 117, 130-131, 139,
143, 193, 199-200, 226, -
Antlaşması, 21, - Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi, 172.
- Anlatmasam Olmazdı, 100.
- Antisemitist, 95, 233.
- Antranik, (Bisiklet tamircisi), 154.
- Apostol, (Manav), 154.
- Apostol, (Şarküteri), 154.
- Apoyematini, 235.
- Arandon Star, 170.
- Ararat, 108.
- Arazi Vergisi, 213.
- Arbel, Bedri, 242.
- Argiro, (Sütçü), 154.
- Arıkan, Arif, 159.
- Arnavutluk, 28-29.
- Arnold, (İngiliz Askeri Ataşesi,
General), 123.
- Artin, (Sebzeci), 154.
- ASALA çetesi, 22.
- Aslan Tusa, 226.
- Assael, Selim, 243.
- Aşya, 31, 92.

- Âşar Vergisi, 127, 210, 213, 216, 255.
Aşık, Melih, 104-106.
Aşkale, 263, 265, 272.
Aşkale Yolcuları, 164, 178, 263, 272.
Aşkale, 23, 102, 153, 163, 165-169, 178, 203, 248, 256.
Atatürk, Mustafa Kemal, 13-15, 65, 119, 134.
Atay, Falih Rıfkı, 88-89.
Ateş, Toktamış, 102-103, 107.
Atilla gemisi, 225.
Atina Belediye Başkanı, 227-228.
Atlantik savaşları, 31.
Auschwitz Kampı, 237, 241, 243.
Avcıoğlu, Doğan, 92, 129.
Avramidis Paşa, 186.
Avrupa, 21, 37, 76, 122, 142, 145, 222, 231-232, 236, 239, - Birliği, 21, 267, - Konfederasyonu, 74, - Yahudileri, 243, -lı işadamları, 67.
Avşar, Hülya, 103.
Avustralya, 27, 169-170, 232.
Ayache, Stella, 164.
Ayan, Halil (Maliye Bakanı), 56-59, 76.
Aymen, Ekrem, (Maliye Başmüfettişi), 56-58.
Aytür, Memduh, 249.
Ayvalık, 284.
Azakoğlu, Necip, 20.
Azınlıklar, 74, 92, 95-96, 98-100, 102, 114, 151-153, 191, 253-254, 258, 262, 276-277, 283.
Babaeski, 224, 229.
Baban, Fuat, 182.
Baç, İhsan, (Maliye Müfettişi), 56-58.
Bagradion Planı, 29, 144.
Bağımsız Devletler Topluluğu, 92.
Bahtiyar Han, 163.
Baker, R. C., 187.
Bali, Rifat, 164, 263, 266.
Balkan Savaşı, 234-235.
Balkanlar, 28, 30.
Balyan, Apis, (Tuhafiyeci), 154.
Barbarossa Harekâtı, 28.
Barda, Süleyman, 251.
Bardakçı, Murat, 104, 260, 262.
Barış, Ferhat, 102.
Barokas, Alberto, 263, 272-273, 278-279.
Baron Hirsh Mahallesi, 237.
Barutçu, Faik Ahmet, 96, 116, 177, 200, 283.
Baş, Hakan, 276.
Başar, Ahmet Hamdi, 89.
Başar, Suat, (Maliye Müfettişi), 56-58, 139.
Batı, 23, 37, 111, 260, 267, - Bloku, 30, - çıkarları, 74, - ülkeleri, 114, 171, 252, -lı güçler, 13, -lı ülkeler, 169.
Bayar, Celal, 60, 87.
Bayer, Yalçın, 106-107.
Bebek, 197.
Bedeni mükellefiyet, 45, 71, 77, 161-162, 165, 248, 256, 268-269, 274, 281.
Bekerman Kardeşler, 242.
Belçika, 28, 152- 171, 227, 233.
Belge, Murat, 105.
Benbassat, Esther, 181.
Beram, M., 263, 273.
Bergama, 228.
Bergen Kampı, 236, 278.
Berker, Ali, 242.
Beylikahır, 117.
Beyoğlu, 190.
Bildirici, Faruk, 108.
Bilecik, 217.
Bir Dönem Bir Çocuk, 94.
Birgili, Şükrü, (Maliye Müfettişi), 56-57, 84.
Birgit, Orhan, 106-108.
Birinci Dünya Savaşı, 13, 27, 40, 64, 81, 98, 186-187, 241.
Birinci Sanayi Planı, 33, 47, 64, 80.
Birleşik Krallık bkz. Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı.
Birleşmiş Milletler Örgütü, 253.
Birleşmiş Milletler Topluluğu, 28, 31.
Biyolojik İmha Planı, 237.
Bizans tarihi, 271.
Block, Adam, 186.
Blum, Leon, (Fransa Başbakanı), 241.
Boğaziçi, 125, 197.

- Boğazlar, 31.
 Bolşevik, 235.
 Boratav, Korkut, 92, 129, 214, 216.
 Boratav, Pertev, 65.
 Borçka, 127.
 Bulgaristan, 30, 38-39, 98, 143, 233.
 Bulutoğlu, Kenan, 214.
 Bursa, 121.
 Bursalı, Orhan, 108.
 Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı, 27.
 Büyükkada, 122.
 Büyükyüksel, Şefik, 20.
 Caddebostan, 164.
 Campell, 235.
 Caramanian, A., 187.
 Carım, Fuat, 242.
 Cebri İstikraz, 79.
 Cem TV, 109.
 Cemaat liderleri, 238.
 Cemal Paşa, 162.
 Cenovalılar, 271.
 Cermen görüş sistemi, 66.
 CHP, 57, 60, 62, 78-79, 82, 91, 93, 108, 147, 215.
 Churchill, Winston, (İngiltere Başbakanı), 28, 76, 151.
 Cillov, Haluk, Prof., 92.
 Cokran, Sara, 242.
 Constantinople, 272.
 Corap, Elif, 103.
 Coşkun, Alev, 19.
 Cumhuriyet, 17, 124, 149, 166, 187, 190-191, 210, 213, 258, - dönemi, 179, - Halk Partisi, 20, - hükümetleri, 129, 146, - idaresi, 66, - kadrosu, 139, - mali- yesi, 135, - Türkiyesi, 80, 128, 260.
Cumhuriyet, 79, 85, 101, 102-108, 118, 194.
Cumhuriyet Döneminde İktisat Tarihi, 93, 128.
 Çakar, Ahmet, 103, 106.
 Çakmak, Şefik, 100, 224.
 Çalışlar, Oral, 105.
 Çanakkale, 100.
 Çatalca, 107.
 Çekoslavakya, 232, 171.
 Çelebi, Ali, 261.
 Çeşme, 228.
 Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu, 96, 127.
 Çikvaşvili, 153.
 Çölaşan, Emin, 104, 107.
 Çukurova, 121.
Daba Mesut Bir İnsan, 59, 84.
 Dahili İstihlak Vergisi, 136.
 Damga Resmi, 136.
 Darbe, 22.
 Demir Haç, 241.
 Demokrat Parti, 20-21, 57, 59, 60, 62, 66, 69, 82, 91, 93.
 Denizli, 284.
 Devlet Üretme Çiftlikleri, 128.
 Devletçilik, 63, 66, 68, 80, 91, 115, 125.
Devletin Yahudileri ve Öteki Yahudiler, 162.
 Devrim, 123.
 Dill, 30.
 Dimitro, (Sebzeci), 154.
 Diyarbakır, 80.
 Doğru, Necati, 79, 97, 106-108, 191.
 Doğu Avrupa, 92.
 Dolly, 243.
 Dondolo (Prens), 272.
 Dönme, 92, 195, 197.
 Drancy Kampı, 242.
 Dumlupınar gemisi, 226.
 Durkheim, 276, 278.
 Dünya Ekonomik Krizi bkz. 1929 Dünya Ekonomik Krizi.
 Düyun-u Umumiye İdaresi, 139.
 Ecnebi bkz. Yabancı.
 Eden, 30.
 EEE, 236.
 Ege, 120, - adaları, 28.
 Ekalliyet bkz. Azınlık.
 Eminönü, 191.
 Emlak Vergisi, 201.
 Enflasyon Vergisi, 257.
 Engin, Aydın, 105, 107.
 Enginar gemisi, 226.
 Enver Paşa, 162.
 Ereğli, 114, 172, - Kömür Havzası, 172, 174, - Kömür Madenleri, 270, - Kömür İşletmeleri, 173.
 Erez, Selçuk, 102, 104.

- Ergene Vadisi, 223.
 Ergin, Feridun, (Yunanistan
 Büyükelçisi), 228.
 Ergin, Sait Naci, (Maliye Müfettişi),
 56-58.
 Erkilet, Emir, (General), 145.
 Erkin, Behiç, (Paris Büyükelçisi), 241-
 242.
 Erkin, Behiç, 242.
 Erkmen, Hayrettin, 249.
 Ermeni, 23, 84, 97, 105-110, 167, 181,
 244, 246-247, 269-270, -
 milliyetçiliği, 23, - örgütleri,
 22.
 Ertüzün, Reşit, 249.
 Erüreten, Bahir, 107.
 Erzurum, 265-266.
 Eskenazi, Y., 263, 273.
 Eskişehir, 117, 131, 217.
 Estera, 243.
 Etyemez, 191.
 Fahri, Eli, 242.
 Fahri, Youde, 243.
 Fatura, Yorgo, (Fırıncı), 154.
 Fegara, (Terzi), 122, 154, 176.
 Filistin, 146, 241.
 Foti, (Bakkal), 154.
 Franghiadis Etienne, 187.
 Frangulis, (Kuyumcu), 154.
 Franko, Gad, 121, 163-164, 167, 169,
 243, 278.
 Fransa, 27, 30, 39, 64, 152, 170-171, 227,
 233, 239-242, 252, 267-268,
 274, 278.
 Fransız, 148, 270, - asıllı Alman, 170,
 - askerleri, 170, - polisi, 241, -
 toprakları, 28, -lar, 29.
 Fransızca, 229.
 Fresko, Michele, 243.
 Fresko, Michon, 243.
 Fuat Bayram Bey, 284.
 Gago, Dikran, (kolacı), 154.
 Galata, 191, 197.
 Gayrimüslim, 53, 78, 94-95, 121, 128,
 153, 159-160, 176, 178, 181-192,
 218, 220-222, 246, 257, 260,
 263, 276-279, 283.
 Gazi, Mustafa, 183.
 Gece Yarısı Ekspresi, 23.
 Gelir Vergisi, 141.
 Gestapo, 171, 233, 236, 241.
 Gettegano Çifti, 242.
 Getto, 237-238.
 Gevrekyan, Parseh, 153, 246.
 Giritlioğlu, Tomris, 102.
 Gorbaçov, Mihail, (SSCB Devlet
 Başkanı), 91.
 Gökart, Kenan, 242.
 Gregorien, 189.
 GSMH, 140.
 Gulbenkian, 186.
 Gümrük Vergileri, 136.
 Günaltay, Şemsettin, (Başbakan), 57.
 Güney Fransa, 170.
 Gürsel, Ersen, (Mimar) 20.
 Gürün, Muhittin, (Maliye Müfettişi),
 56-58.
 Güvenlik Taburları, 236.
 Habertürk, 109.
 Hacı Bekir, 187.
 Haçlı, - Ordusu, 272 - Seferleri, 67.
 Has, Nuri, 183, 284.
 Hasan Râmi Paşa, 76.
 Hasanpaşa, 187, 191.
 Hasköy, 178, 191.
 Haydarpaşa Lisesi, 44, 107.
 Hayvan Sağlık Zabıtası Resmî, 136.
 Hayvanlar Vergisi, 82, 136, 138, 140,
 213, 218, 255, 269, 275.
 Hekimler Birliği, 226.
 Heper, 123.
 Hıristiyan, 246, - işadamları, 67, -
 karşıtı, 152.
 Hırsto, (Ayakkabıcı), 154.
 Hızır Reis gemisi, 226.
 Hızlan, Doğan, 103.
 Hirsh Kamptı, 237.
 Hitler, 102, 142, 150, 178-179, 236, 253,
 - Almanyası, 27.
 Hollanda, 28, 232.
 Huber, A.M., 186.
 Hugessen, 151.
 Hugo, Victor, 76.
 Huguenin, Edvard, 186.
 Hürriyet, 101-107.
 inside Gestapo, 233.